

Nr 7

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utbyggnad av ett underleverantörssystem inom näringslivet.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 463 av herr *Johan Olsson m. fl.* samt II: 584 av herr *From m. fl.* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av frågan om utbyggnad och utveckling av ett underleverantörssystem inom näringslivet.

Motionärerna understryker bl. a. vikten av att arbetsfördelningen mellan olika företag uppmärksammas. Hårdnande konkurrens framtvingar vidare en strukturrationalisering inom olika branscher. Resultatet härav blir ofta att flera företag går samman medan andra läggs ned.

Samordning av produktionsmedlen genom fusioner är en väg för att åstadkomma bästa möjliga användning av tillgängliga resurser. En sådan samordning kan naturligtvis äga rum även utan ändring av ägandeförhållandena. Den kan också vara ett alternativ till nedläggning av företag med därvid ofta följande kapitalförstöring.

Under senare år har många större företag såväl i Sverige som utomlands börjat använda sig av underleverantörer bl. a. för att möta de ökande administrationskostnaderna. Resultaten av denna decentraliserade produktion är påtagligt positiva. Mindre och medelstora företag har samtidigt fått möjligheter till långtgående specialisering av sin produktion.

Många företag har haft överskott på kapacitet medan andra haft bristande resurser med bl. a. överrörlighet hos arbetskraften som följd. En del orter är överexpansiva och andra lider av krympande näringsliv och nödgas till svåra omställningar. En snabbare förmedling av arbetsobjekt — inte endast arbetskraft och arbetsplatser — skulle väsentligt motverka de besvärliga omställningsproblemen i strukturuomvandlingen utan att försvaga effektivitetens ökningstakt.

Mindre och medelstora företag svarar för omkring 65 % av industriproduktionen i vårt land och alltså en betydande del av vårt näringsliv. En utbyggnad av ett underleverantörssystem, som omfattar hela landet, framstår mot denna bakgrund som ytterst angelägen. De mindre företagen har begränsade möjligheter att vid varje tillfälle erhålla fullständig information om den ur branschsynpunkt bästa produktionsinriktningen. Särskilt gäller detta dem som inte är medlemmar i någon branschorganisation. Hitills gjorda erfarenheter tyder på att företag inom samma industribransch

Bihang till riksdagens protokoll 1967. 11 saml. Nr 7

har det största behovet av att samarbeta i en underleverantörsbörs. Ett ytterligare steg skulle vara att samordna dessa leverantörsbörser i ett större system, som på det lokala planet lämpligen kan administreras av företagareföreningarna i resp. län.

Redan nu förekommer underleveranser i betydande utsträckning inom svensk industri. Inom verkstadsindustrien beräknas de sålunda omfatta 25 % av den totala produktionen. Utvecklingen kommer förmodligen att öka behovet av underleveranser. Underleveranssystemet bör utnyttjas t. ex. för en effektiv arbetsfördelning mellan olika företag och för utjämning av sysselsättning mellan olika regioner som ett komplement till arbetsmarknads- och lokaliseringspolitikerna och därmed för att minska omställningssvårigheterna vid strukturrationalisering inom olika branscher.

Ur samhällsekonomisk synpunkt är det viktigt att arbetskrafts- och kapitalresurser ges en jämn och hög utnyttjandegrad över hela landet. Genom ett underleverantörssystem skulle en resursutjämnande faktor av stor betydelse skapas.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion I: 463.

Utskottet

I utlåtande till 1966 års riksdag med anledning av motioner om utredning av frågan om en underleverantörsbörs för de mindre företagen (utlåtande nr 18/1966) anförde utskottet bl. a. att ett system med underleverantörsbörs för mindre företag inom vissa branscher sannolikt kunde vara till fördel för företagets fortbestånd och utveckling och ett led i rationaliseringen av produktionen. Grundläggande förutsättningar var emellertid en långt driven standardisering och normering av kvaliteter och material m. m. Verkstadsindustrien hade redan en underleverantörsbörs, industriorganisationerna hade uppmärksammat frågan och det kunde antagas att när förutsättningar förelåge, vederbörande branschorganisationer skulle ta initiativ för att organisera en börs. Utskottet avstyrkte utredningsförslaget och motionerna lämnades utan åtgärd av riksdagen.

Det förslag som framföres i de nu föreliggande motionerna är mera vittsyftande. Det avser en utredning med sikte på underleverantörsbörser, sammanförda i ett hela landet omfattande större system, vilket enligt motionärernas mening på det lokala planet lämpligen kunde administreras av företagareföreningarna i respektive län.

Utskottet anser att tillkomsten av ett underleverantörssystem skulle kunna bli av visst värde, utom i ovannämnda avseenden, även för syftet att utjämna produktion och sysselsättning mellan olika företag och mellan olika orter i landet. Det är därför angeläget att möjligheterna till sådan samverkan mellan företagare uppmärksammas. Det bör dock enligt utskottets mening i första hand ankomma på företagen själva och deras orga-

nisationer att när de anser förutsättningar härför föreligga taga erforderliga initiativ i hithörande frågor. Som exempel på vad som på denna väg kan åstadkommas må nämnas att verkstadsindustrien byggt ut sin underleverantörsbörs så att den f. n. omfattar Sverige, Norge, Danmark och Finland.

Vad gäller företagareföreningarnas roll i detta sammanhang vill utskottet erinra om att de årliga administrationsbidrag som staten och landstingen lämnar föreningarna tillkommit för att de skall kunna genom rådgivande och konsulterande verksamhet aktivt stödja företagen i deras strävanden att rationalisera, utveckla och anpassa sin produktion och försäljning efter marknadens krav. Spörsmål om inrättande av underleverantörsbörser och underleverantörssystem ligger inom ramen för föreningarnas konsulterande och rådgivande verksamhet. Med anledning av vad i motionerna anförts må framhållas att, enligt vad utskottet erfarit, även företagare utanför branschorganisationerna kan vända sig till företagareföreningarna i dessa angelägenheter och exempelvis genom deras medverkan komma med i underleverantörsbörser. Genom sin lokalkännedom och sina goda kontakter torde föreningarna f. ö. i viss mån kunna förmedla arbetsuppgifter till olika företag, även då någon speciellt organiserad leverantörsbörs icke är inrättad.

I direktiven för särskilda sakkunniga för utredning angående föreningarnas organisation och verksamhet har bl. a. frågan om effektivisering av upplysnings- och rådgivningsverksamheten tagits upp. De sakkunniga kommer att avge sitt betänkande inom den närmaste tiden.

Utskottet finner sig med hänsyn till det ovan anförda icke böra biträda motionärernas förslag om utredning utan hemställer,

att de likalydande motionerna I: 463 och II: 584 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 februari 1967

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller, Sörlin, Hellebladh, Wallmark, Axel Kristiansson*, Hedlund, Nyman, Wååg, fru Diesen, fru Landberg, herrar Johan Olsson och Wirtén;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Jäderberg, herrar Svensson i Kungälv, Haglund, Rimås, Wikner, Nilsson i Bästekille, Rask, Andersson i Örebro, Johansson i Växjö*, Johansson i Skärstad* och Thylén*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.